

csak nékik!), szerencsétlense őket a sors, hogy az értük, helyettük is szóló hivatottak, a *Homokfűvés* költőihez hasonlóan, legyenek hit-es mesterei és hívő apostolai élet-

nek, emberségnek, az írástudói mesterségnek, s a mindezeket megkezdhetetlené acélozó etikájuknak egyaránt. (Kecskemét.)

BÍRÓ JÓZSEF

Tavaszi futás

A közhely-lovasok kedvenc papírja a tavasz. Fel lehet cicomázni mindenféle szakajtott vagy festett virággal. De e bokkrétáknál is szebb a *saját* keresetlen ragyogásában.

E keresetlen ragyogás élményét nyújtja többek között a *Tavaszi futás* című összeállítás, *Gerelyes Endre*, a 38 évesen, 1973-ban elhunyt író és *Schlattner Edit* jobbjára szerelmes párbeszéddé összeszőtt levelezése, a szerkesztő, *Baranyi Ferenc*, a költőbarát szerint is.

Alcíme: *Diákszerelmem*, s az 1953. és 1961. között váltott intim írások többségét fogja össze. Előljáróban egy apró kritikai észrevétel: kissé zavaró néhány helyen, hogy az időrendtől eltekintett az összeállítás. Valószínű azok számára, akik közeli ismeretségben, barátságban voltak az Edit-Endre kettőssel, így is érthető – szándéka szerint a kapcsolat érzelmi hullámzásait, fejlődését követi ez a szerkesztés.

Az *Iffjúsági Lap- és Könyvkiadó* gondozásában látott napvilágot a kötet. Tehát egy diákszerelmemről szól diákoknak? Bizonyára ez az egyik célja: felmutatni nem anakrosztikus jelenség a XX. század második felében sem a szerelmi levelezés. Bár igaz – és erről többben írtak aggódó, a fiatalokat féltő sorokat –, maga a levelezési

kultúra is mintha kiment volna a divatból, ahogy a kapcsolatokban kevesebb az érzelem, több a felszínesség. Sok fiatal van, aki szégyelli a kitarulkozást, az őszinteséget. Talán a konfliktustűrő képességünk romlása is magyarázza ezt. Aki nyílt, egyenes, annak többet kell csatáznia.

Másik kérdés: a nyíltságot még csak-csak többen vállalják, de a nyilvánosságtól ódzkodnak. Civakodások, eltávolodások, gyarlóságok, néha kegyetlen odamondogatások egyaránt nyomon követhetők a *Tavaszi futás*ban. Az egymásbakapaszkodás, a vágy, a féltés, a szerelmes tanácsok, kérések dokumentumait inkább kötetbe illőnek érzi sok olvasó. Pedig az egyéniséghez ez a teljesebb, pörébb megnyilatkozás vihet csak közelebb. És nem csak a művész, az íróember személye érdekes – a társáé is, aki „csak” érzékeny, értelmes, vitázó szerelmes nő. Akkor is, ha helyenként – de ez természetes egy tizenéves hölgytől – kamaszos túlzások, dagályosság, érzélgősség is terheli a lapokat.

Furcsa dolog: olyan sok helyen vitatkoznak arról, vajon az egyik ember tud-e a másik egyéniségén változtatni, ha szereti. ...*én alá- zatosabb és alkalmazkodóbb termé-*

szet vagyok, mint Te. Igazad van, de szerencsére, mert másképpen állandóan veszekednénk.” „... Sokszor gondolok én azokra a régi asszonyokra, akiknek csak a férjük volt, és azokkal még a háborúba, mindenbóvá is elmentek: mert találtak maguknak egy olyan férfit, akivel testileg-lelkileg egyek voltak. Miért nem gondolom a XX. század egyik asszonyáról sem, hogy olyan tud lenni?” – írja Edit. Endre időnként oldalakon át ostromozza magát, kiürülne, szürkénne, tehetségte lenne, pózolóna, „fegyverek-nek”, Editet pedig szélvész kisasszonynak, társasági úrihölgynek, felszines kislánynak tartja. A kiinduláshoz visszatérve: e két eltérő egyéniség valóban nem autonóm tulajdonságai, hanem a szerelem révén formálja egymást, segít felnőtté, alkotóvá válni. A szerelemmel, melyet „nem lehet eltaposni, csak ideig-óráig”, írja a fiú a kislánynak, aki pedig ezt az erőt, gazdagodást így éli át: „... Ezután csak kivételes esetekben leszek gyáva, akkor is csak meg fogok ijedni, de félni nem.”

Kemény évek estek Gerelyes Endre „tavaszi futásába”. Az egyetemet 1953-ban kezdte, ekkor küldi első levelét a Salgótarjánban hagyott kis gimnazistalányhoz. Sok-sok harcot kellett megvívnia – nem csak a szerelméért, amire a távoltság mellett az eltérő családi háttér is árnyékot vetett. Gyakran saját maga is „besegít” – szinte hisztériáig fokozva a bizalmatlanságot, saját értékeit és Edit szerelmének erősségét megkérdőjelezve. És a művészi kibontakozásért folytatott küzdelem, melyet alaptermészetéből eredően halálos komolyan vett! Alakata, indíttatása nem csupán esztétikai síkú csatákba viszi. Ahogy egy Kortárs-ankéton megfogalmaz-

ta: „... írónak lenni, ebben a korban és történelmi helyzetben még fokozottabb felelősséget jelent, barcos humanitást, hittérítést, kereszteshadjáratot, az új emberért, új társadalomért vívott offenzív barcot... S akiben ez a felelősség nincs meg, az zsoldos, vagy dezertőr... A győzelem záloga a magas művészi mérce... a minőség létkérdés.”

Szorosan összefonódnak ezek a dolgok ars-poetikájában. Életében ugyanígy. Ez ad különös feszültséget levélváltásuknak: a készülődés, az erőgyűjtés személyes, szellemi dokumentumai ezek, s az átélt élmények, a megismert emberek, a környezet, a hazai tájon és az egyetemen, tanítással töltött időszak színterein szerzett benyomások „szelmes levelekben” történő rögzítése – előrevetítik több írását. A salgótarjániai számára az apró ráismerések is érdekesek lehetnek, hiszen Zagyvapálfalvától az acélgyári kórházig, a középtájról eső sétányig, az akkori város képei is fel-felvillannak.

Hogy miért szakadt meg a levelezés a hatvanas évek legelején? Az ok egyszerű: 1959-ben összeházasodtak és a kényszerű elválásokat kivéve, egy fedél alatt éltek. Akkoriban zárul az írás, amikor megjelent az első kötet. Ahogy Baranyi Ferenc a kötet utóiratában tanácsolja: „Aki mégis kíváncsi Endre és Edit 1961 utáni életére, olvassa el Gerelyes könyveit. Az írásokból személyes információk is kiolvashatók, hiszen a novellák és a kisregény hőseiből elemenként rakható össze Endre és Edit.”

Érdemes kézbe venni ezt a kis-könyvet, mert kisebb egyenetlenségei ellenére is izgalmas olvasmány. Annak is, aki Lencelotot és társait ismeri és annak is, aki

csak az író nevét. Egy páros portré rajzolódik elő a sorok mögül. És felidézi azt, aki olyan korán elment, s akinek emléke olyan eleven. Mint *Pintér Tamás* írta: „...*mintha cinkos vigyoriú angyal szállna el az asztal fölött; úgy érzem, Bandi ott van a közelben, épp*

csak átült néhány percre egy másik társasághoz vagy telefonálni ment, hogy az asszonynál, Editkénél bejelentkezzen, s mindjárt visszajön.”

(Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat).

G. KISS MAGDOLNA

SBTC-labdarúgó-krónika

Érdekeségek, dokumentumok a 65. évfordulón

Pontos számadataim ugyan nincsenek, annyi azonban bizonyos: az utóbbi esztendőben jelentősen nőtt a sporttémájú könyvek kiadása. S ahhoz, hogy számuk gyarapodjon, nem kell újabb labdarúgó-világbajnokság, egy-egy sportági botrány. A téma legtöbbször az utcán hever, persze ezek közül nem mindegyik szenzációs. Talán ezért is láthatunk jó néhány sportkönyvet a boltokban. Olyanokat, amelyek már régóta porosodnak a polcokon, magyarul: várt sikerük elmaradt.

Az olvasót nem mindig a szenzációéhség hajtja. Elég ha az őt érdeklődő sportágról, netán szűkebb környezetének sportjáról talál kiadványt. Az utóbbi időszakban egyre divatosabbak az egyesületek, szakosztályok történetével foglalkozó krónikák és dokumentációs gyűjtemények. Ezek sorában jelent meg az idej esztendő derekán – az SBTC elnökségének megbízásából, a Nógrád Megyei Lapkiadó Vállalat gondozásában – a Varga Lajos–Tóth István–Kálovits Géza szerzőhármás „SBTC-labdarúgó-krónika” című könyve, mely-

hez Zsuffa Miklós, a Nógrádi Szénbányák vezérigazgatója írt előszót.

A kiadványt hiába kerestük volna a könyvesboltokban. A Salgótarjáni Bányász Torna Club fenntartotta magának az árusítás jogát, így csak a klub székházában szerezhettek be az érdeklődők az egyesület labdarúgó-szakosztálya fennállásának 65. évfordulója alkalmából kiadott krónikát.

Jómagam furcsállottam, miért pont most, a jubileum 65. évében kerülhetett kezünkbe ez az izléses külsejű, 325 oldalas könyv? Hatvanöt esztendő ugyan „nagy idő” – az emberéletben is szép kor –, a hazai tapasztalatok ellenben azt mutatják, hogy az ilyen és hasonló kiadványok jelentősebb évfordulón jelennek meg. Gyakoribb a 25., az 50. és a 75. éves jubileumon és a centenáriumokon kiadott publikáció. Elképzelhető viszont, hogy a salgótarjáni egyesületnél 15 esztendővel ezelőtt még nem gondoltak ilyen jubileumi gyűjteményre, újabb tíz évet pedig nem akartak várni. Ámbár a szerkesztő zár-
szavából már következtethetünk ar-